

نسخه سی هجده 15 غرورده .
سنه لکی پوسته ایله 7,5 لیرا .
(اجنبی مملکتلر ایچین 7,5 دولار)

ابونه داعلان ایشلری ایچین استانبول بوورسته
مراجعت ایدیلیر .
یازی ایشلرینک مرجعی آنقره مرکزیدر .

حیات

حیات دأما حیات . . دنیایه راها جوق حیات قاتالم ... !
- نیجه -

اداره مرکزی :

آنقره ده ، استانبول جاده سنده آنقره
معارف امینلکی یاشده کی داژده

استانبول بووروسی :

استانبولده ، آنقره جاده سنده 87 نومروده
داژده مخصوصه

4 نجی جلد

آنقره ، 27 ، ایلول ، 1928

صافی : 96

Musahabe

MÜSTEŞRİKLER KONGIRASINDA

« Oxford » kongirâsında mesâ-
îsine en çok iştiraklı ettiğim şûbe
« İslâm » ve « Türk » tetkikâtile teve-
ggul eden sekizinci şûbe oldu. Arap
lisânı ve edebiyatı sâhasında mârûf
bir mütehasıs olan Oxford hocala-
rından profesör « Margoliouth » şü-
benin reîsiydi. Fransanın, Almanyâ-
nın, İngilterenin, Hollandanın ve
daha bir çok memleketlerin mârûf
İslamiyat mütehasısları mesâiye
iştiraklı ediyorlardı. Her, halde
gerek iştiraklı eden âlimlerin şahsi
ehemmiyeti, gerak içtimâlarında
okunan raporların kemmiyet ve
keyfiyeti noktasından, İslam ve
Türk şubesi, kongiranın en kuvvetli
şübeleri arasında sayılabilir. Yalnız
türklüğe âit tetkikatın, sair İslâm
tetkikatı yanında çok mahdud
kaldığını derin bir esfle söylemek
mecbûriyetindeyiz. « Anadolu leh-
cesinin tetkikatı mes'alesinin bü-
günkü hali » nden bâhis bir rapor
okuyacak olan Polonyalı profsör
Kowalski kongiraya iştiraklı edeme-
diği gibi, osmanlı târihine âit bir
rapor okuyacağı bildirilen Alman
müsteşriki profesör « Babinger »
de gelememişti. Bu itibarla kon-
gırada « Türkoloji » ye âit mevzû
bahs edilen yeghâne mes'ele, benim
« Harzemsahlr devrinde bir türk
lisancısı » Mâmet bin kays ve onun
« Türk-Kanklı lûgatı » atlı raporum
oldu. « Vatican » (Vatikan) dan
gelen papalık mümessillerinin reîsi

« Mulla » atlı bir râhipti; bu râ-
hibin esâsen türk olup sonradan
katolik olduğunu İngiliz gazeteleri
yazdılar. Bu râhip efendinin « Na-
muk kemal » in meşhûr « Renan
müdâfaanâmesi » atlı eserinden ba-
hs edeceği programda mündericti.
Fakat her nedense « Mulla » bu
muhtirasını kongrada okuyamadı.
Oyle sanıyorum ki « ilmi » olma-
ktan ziyade sırf katoliklik noktai
nazarından dini bir munâzara ma-
hiyetinde olduğu için, kongıra hey'-
eti bunun okunmasını tervic etme-
diler. Çünkü böyle ilmi kongiralar-
da dîni münâkaşalara ve propaga-
ndalara pek hakli olarak müs-
âde edilmez.

Kongırada İran tetkikatı da
Arap tetkikatına nispetle eppice
mahdud kaldı : Hollandanın genç
ve kîmetli müsteşriklerinden dok-
tor « Kramers » in « İslam coğra-
fiyasında İran an'aneleri » hakkın-
daki mühim tetkikile, İran müm-
essili olan « Mirza Mâmet hân ka-
zvini » nin eski bir İran şiir mec-
mûasî hakkındaki deyerli raporu,
İngiliz müsteşriklerinden « Levy » nin
eski bir « Yusuf ve Züleyha » nüs-
hasına âit mekâlesi, bir de benim
Omer Hayyama âit yeni bir ve-
sika, atlı muhtıram...

İşte kongiranın musulman İrana
âit yeghâne mahsulleri..

Bu dört beş muhtıra istisnâ
edilince, bizim şubede okunan saîr

raporlar khamilen Arap tetkikatına
âitti: Berut cizvit mektebine men-
sûp olan M. Bouzges Arap skolas-
tiklerinin eserlerinin Arapça tenkitli
ve fransızça tercimelerile birlikte-
ihtivâ edecek olan bir « külliyyat »
hâzırlamakta olduklarından bahs
etti. Cihan felsefe tarihi itibarile
pek mühim olan bu teşebbüsü
kongıra takdirle karşıladı. Berlin
şark dilleri mektebi müdiri profesör
« Mittwoch » tibba âit eski İslam
metinlerini ihtiva edecek diger bir
külliyyatın programından bahs etti.
Cihan tıp tarihi için pek mühim
olan ve Almanyada tıp tarihi tet-
kikatile müteveggil müesseseler
tarafından büyük bir ehemmiyet
verilen bu külliyyatın ehemmiyeti de
kongrada müttefikan tastik olundu.

Bizim şubemizde Arap tetki-
katına âit okunan muhtelif kîmetli
raporlardan burada birer birer
bahs etmeye bile imkhan yok.
Yalnız, meşhûr İtaliyan müsteşriki
profesör « Nallino » nin raporu
« İslamın hukukî tarihi » itibarile pek
büyük bir ehemmiyeti haizdi:
Umûmi hukuk târihile oğraşan
bütün âlimler şimdiye
kadar bir (Suryani hukuku)
mevcut olduğunu ve İslam huku-
kının teşekkülü üzerinde bunun
müessir olduğunu kabûl ediyorl-
ardı. Halbuki profesör « Nallino »
Suryani hukuku diye bilinen şeyin

Nîçin « q » yi almadınız?

کبی کله لری هپ آرقاداماق قابانماسیله تلفظ ایدر.

ek, pek, kedi, iki,

kişi, yük, küçük, dik ...

کبی کله لری ده ٹوک داماق قابانماسیله تلفظ ایدر.

بوتلفظ داها بر چوق ملتزک طبیعی تلفظ نه ده

مطابق در ، و او ملتزده داماق سسلیری تک بر

حرف ایله تمثیل ایدیلر؛ یالکز بر k ، یالکز بر h ،

یالکز بر قولانیلیر .

روسجه ، روجه ، و بر درجه یه قدار آلامجه .

بوتصوت سیستمک ملتزلردن اولدینی کبی تورکجه ده

تویله در . باخصوص تورکجه نك تصریف واشتقاق

شکلزنده ، بوداماق سسلیریک هم برول اوینامقده دار .

مصدر لاحقیه سی - mak, -mek

استقبال لاحقیه سی - cak, -cek

حال صیغه سی لاحقیه سی - sak, -sek

صله لاحقیه لری - dik, -dik

duk, -dük

cak, -cek

cık, -cik

کیاسی صفت واسم لاحقیه لری - ık, -ik

ak, -ek

کورولدیکی کبی آلتی نوع لاحقیه لر هپ بوداماق

سسلیله نهایت بولور . بو لاحقیه لر ، لسانک تمامی

تشکیل ایدن صائتلر بکزه عه سی - عمومی آهنگ -

سایه سنده ساده جه خنکی و سنی شکللریله کوسته ریله بیلیر ،

وغرامریمز صولک درجه قولای بر تدریس شکله افراغ

اولونابیلیر :

mek, -cek, -rek, -dik, -ik, -ek

حتی بولردده داها بسیط برافاده ارجاع اولونار

(ek, -ik) شکلیله کوستریله بیلیر .

بو داماق سسلیله بیتن صرنی واشتقاقی شکلزک

آرقا طرفنده بر قابانما وجوده کتیرمک صورتیله

ایشیتدیریلن سس ق اولور ؛ e , i کبی اینجه

(خنکی) بر صائت اصدا اولونورکن داماغک ممکن

اولدینی قدار ٹوک طرفنده بر قابانما وجوده کتیرمک

صورتیله ایشیتدیریلن سس ده ک اولور .

(آرقا داماق سسلیله) a , i , o , u

(ٹوک داماق سسلیله) e , i , ö , ü

k حرفنی یوقاریده کوسته ریلن صائت سهریلریله

آری آری اوقورکن یالکز شو نقطه یه دقت ایدم :

قالین صائتلرله یایدیمز هه لرده قابانما occlusion

ممکن اولدینی قدار داماغک آرقا سنده ، اینجه صائتلرله ده

یایدیمز هه لرده ممکن اولدینی قدار داماغک ٹوک

قسمنده وقوعه کسین . اساساً بوتلفظ بزم تورکجه نك

طبیعی تلفظیدر :

ak, bak, kar, kap ;

sık, yık, ok, yok ;

donuk, soğuk, kol, kuş ...

أك زیادہ معروض قالدیم سؤال بودر . بعضی

ذاتلر ، همده حرف انقلابی بوتون روحلریله آلفیلا

دقلری بیایدیمک وسه ودیمک ذاتلر ، راست کلدکلری

یرده بوجئی آجیورلر :

« k ایله برابر q یی ده آلمش اولسه بیدیمک

یازیمزک هیچ بر مشکلاقی قالمیله جقدی . » دیورلر .

بیراقتی اوزره اولدیغیمز یازیده (ق ، ک) حرفلریله

اشارت ایتدیمک داماق سسلیک ایکی مختلف سمی

انطباع ایله کندیسینی حس ایتدیردیکی شبهه سزدر .

حتی بوندن برقاچ آی اول نشر ایتدیمک مقاله لر

صیراسنده کندیمده بوسس ایچین آلفا ده ایکی مثل

حرفک قبولی طبیعی بولشدم . فقط انجمنده جریان

ایدن مذاکره و تدقیق نتیجه سنده : (خ ، ه) ،

(غ ، گ) ، (قالین و اینجه ل) ده اولدینی کبی

(ق ، ک) ده دخی ایکی مثل اشارت استعمالنه

لرزم اولادیغنه قناعت کتیردم .

بی بوقناعت اصال ایدن تحلیک آکلاشیلماسی

غایت قولایدیر . یایدیم قورسلرده بوکا دائر ویردیم

ایضاحک درحال آکلاشیلیدیغنی وعینی قناعت کلدیدیکی

کوردم . بونک اوزرینه بو ایضاحی برده مطبوعات

واسطه سیله تکراره قرار ویردم :

ایکی مختلف سمی انطباع ایله ایشیدیلن بوداماق

سسلی ماهیت اعتباریله تک بر سس در ؛ آنجا صائت

دولایسیله اوصونی فرق حصوله کلدکده در .

حقیقه صیرا ایله ek , ak ; ik , ik یا خود

ka , ke , ki ، هه لری - اک اوچ بخرجلزندن

اولق اوزره - تلفظ ایدمک اولورسه ق ، ایتدیر

ایسته من a , i ایله ق ، e , i ایله ک سسینی

چیقاردیغیمز درحال کورورز .

a , o کبی کنیش و قالین (شرعی) برصائت

بوغازدن چیقاریلرکن داماغک ممکن اولدینی قدار

آرقا طرفنده بر قابانما وجوده کتیرمک صورتیله

ایشیتدیریلن سس ق اولور ؛ e , i کبی اینجه

(خنکی) بر صائت اصدا اولونورکن داماغک ممکن

اولدینی قدار ٹوک طرفنده بر قابانما وجوده کتیرمک

صورتیله ایشیتدیریلن سس ده ک اولور .

(آرقا داماق سسلیله) a , i , o , u

(ٹوک داماق سسلیله) e , i , ö , ü

k حرفنی یوقاریده کوسته ریلن صائت سهریلریله

آری آری اوقورکن یالکز شو نقطه یه دقت ایدم :

قالین صائتلرله یایدیمز هه لرده قابانما occlusion

ممکن اولدینی قدار داماغک آرقا سنده ، اینجه صائتلرله ده

یایدیمز هه لرده ممکن اولدینی قدار داماغک ٹوک

قسمنده وقوعه کسین . اساساً بوتلفظ بزم تورکجه نك

طبیعی تلفظیدر :

ak, bak, kar, kap ;

sık, yık, ok, yok ;

donuk, soğuk, kol, kuş ...

islam eserlerinin tercimesinden ibâret bulundngunu ispat ederek bu iddiânın temâmen esassiz olduğunu meydâna çıkardı.

Genç ve değerli Alman müst-
eşriki doktor «Schaht» ın İstanbul
kütüphânelerindeki bâzı kîmetli
eserler hakkındaki îzâhâtı, kongir-
ada büyük bir alâka uyandırdı.
Filhakika, İstanbul eski kütüphâ-
nelerinin ihtiva ettiği yüz bin yazma
nüsha kitap sayesinde İslam tetk-
ikatı için en büyük bir menbâ'ol-
mak mâhiyyetini muhafaza ediyor.
«Cumhûriyet» idâresinden evvel
bu kütüphânelerden layikile istif-
âde etmek ilim adamları için pek
müşkildü. Kütüphânelerimizin o za-
manki halini bilen bâzı âlimler
«Schacht» ın beyânâtından sonra
söz alarak bu eski vaziyetten şik-
hayet ettiler. Ben cumhûriyet idar-
esinin kuruluşundan beri kütüphân-
elerimizin bütün ilim erbâbı için
açık olduğunu, beynelmilel ilmi te-
amüllere tûkiyenin de temâmen
riayetkhar bulunduğunu, maârif vek-
hâletinin ve İstanbul dârrülfününü
nün bu hususta âzami muzâheret
gösterdiğini söyledim.

Ve sözlerime delil olmak üzere
son senelerde İstanbulu ziyaret
etmiş, yahut İstanbul kütüphâne-
lerinden istifadeye muvaffak olmuş
muhtelif müsteşrikleri gösterdim.
Esasen Doktor Schaht da bu teshi-
lattan kemalî şukranla bahs etmişti.
Bu sözlerim kongira âzasınca hara-
retli alkışlarla karşılandı. Hukhü-
meti cumhûriyenin ilmi mesâiye
gösterdiği alâkaya karşı çok mem-
uün ve müteşekkir oldular. Genç
türkiyanın yakın şarkta ne mühim
bir medeniyet unsuru olduğu yavaş
yavaş anlaşılıyor; bu hakikati Av-
rupaya daha kuvvetli anlatmaya
çalışalım.

Pr. Köprülüzâde M. Fuat

k - نك ضدینه اولارق استعمال ایتك ایشمزی کورمه یه کافی کله جکدی .

KH e i (آرقا داماق سسیله)
a u (توك داماق سسیله)

فورمولی بزه وضوح ایله (kh) نك استعمالی تعینه خدمت ایدر :

kh حرفی e ، i صائتلیله هه تشکیل ایتدیکی زمان آرقا داماق سسیله ، a ، u صائتلیله عینی هه ده بولوندیکی زمان ده توك داماق سسیله . اوقونور . بوجره قطعی برانظام اراهه ایدن بو استعمالك قوراعاسی صوك درجه بسیط وقولایدیر . ایجه احاطه ایتك ایچین (ق) ، (ك) حرفلری اونوتق ، تمثیل ایتدیکی سسك ایکی سمی انطباعی آرقا داماق سسی و توك داماق سسی اولارق توصیف ایتك کافیدر . k ایله kh آراسنده کی فرق شودر :

هرایکی حرف هم آرقا داماقدن هم توك داماقدن اوقونور ؛ آنجاق k یی آرقا داماقدن اوقونان صائتلر (ایکیسی) kh یی توك داماقدن اوقونور . بونك ضدی اولارق k یی توك داماقدن اوقونان صائتلر (ایکیسی) kh یی آرقا داماقدن اوقونور . دیمك كه ایکیسی ده ایکیشر سمی انطباع حصوله کتیریر ، شوقاداركه بوسمی انطباعلر معكوس صائت سهریلریله تحصیل ایدر . بوسورتله علاوه (h) صائتك وظیفه سنی اخطار ایدن برعلامت حالی آلفده در . نورمال اولان k نك توك تورکجه کله لرك استعمالی آ کلا دقن صوکره kh نك استعمالی داهای بسیط برشکلده شویله جه تعریف ایدیلر :

kh ، a ، u صائتلیله توك داماقدن (یعنی ك کی) e و i صائتلیله ده آرقا داماقدن (یعنی ق کی) اوقونور .

باشقا لسانلرده عینی حرفك ایکی سسی ، یا خود عینی سسك ایکی مختلف سمی انطباعی تمثیل ایتدی و ایدر : مختلف لسانلرده ، اجنبی منشألی کله لرده ، ch ك ش و ق (ق ، ك) کی اوقوندیکی اجنبی لسانلر بیانلرجه معلومدر . انکلیزجه ده ایسه th (ذ ، ن) سسلری آدا ایدر . هم ده بو استعماللر هر هانکی بر دستور ایله تثبیت ایدیلش ده کیلدر . بزم kh نك استعمالی ایسه قطعی بر انتظام داخلنده اولارق معین بر فورمول ایله ده افاده سنی ممکندر . امید ایدرم كه بواضا حادتن صوکره q یی قبوله لزوم کورمه دیکندن دولای انجمنك مؤاخذه سنندن احتراز ایتك انصافی دریغ بویورولاز .

تورك دیلی انجمنی اعضالردن

احمد صواد

برکره بوکله لرك مقداری محدوددر . بعضلرنده ده (ق) تمامیه (ك) کی اوقونور : (Tevfik, tefvige) کی) . بعضلرنده ده صوك سسی (e) دن زیاده (a) ایله حرکه له نیر (شوقه ، ذوقه : şevka ، zevka . . . کی) .

اوحالده ، بو محدود مقدارده کی اجنبی منشألی کله لر ایچین بزمده استثنائی بر املا پروسه ده سنه مراجعت ایتمه ضروری و منطقی ایدی . یوقیه بونلرک حقیه اداسی ایچین لسانلرک اصلی بنیه سنی بوزاجق بر املا سیسته منی قبول ایتك قطعاً دوغرو اولازدی .

توکزده بوتون مدنی لسانلرک منشألی اجنبی کله لرده قولاندقلى استثنائی املا پروسه ده سی واردی : علاوه اولارق h نك استعمالی . بزم ایچین بوجحد

اونی برکون کورمه دم

یوزیه سرت چیزکیلر چکدی سنك آدیکی ، حسرت ساعتلرینی صایدی صاچده آقر . سنك آغزکدن چیقان بر جمله نك طادینی نه بوکون ایچکی ویریر ، نه بوکیجه دوداقلر !

صورما ، ناصل یوللرده طوتونا بیلدیگی ، ناصل سیاه روزکاره یاشمی سیلیدیگی . . . کورور کورمر قاپیکده بره ده وریلدیگی تورپردی بر تکیئسزکدی کی سواقلر .

کیجه ، مظلم شکاککی بکا چیزمرسه پرده ، سسك بر سیرچا کی فیریلازسه ایچرده ، بی بوکون سربلش کوره نلر اورتا پرده بارینده بر چوقورک دیننده بولاجقلر . . .

فاروق نافذ

واجنبی منشألی کله لرده kh ی قولانق اك دوغرو بر اصول ایدی . باخصوص كه عینی هه داخلنده بواکی حرفك اجتماع ایته سی ده لسانلرده ممکن ده کیلدی . بناء علیه kh تمامیه آری یعنی باشقا هیچ برسس تمثیل ایته یی یی بر اشارت اولارق قبول اولونابیلیدی .

بو kh ی یکی بر حرف اولارق قبول ایتدکن صوکره دوشونوله جك نقطه طرز استعمالی ایدی . یوقاریده کی مثاللرده صودتا ایکی مختلف سسی واردر ؛ فقط حقیقتده ، اولکی تحلیللرده کوردیکمز کی ، بوسس آنجاق آرقا و توك داماقدن تلفظ ایدیلن تك برسدن عبارتدر . بواعبارله یکی حرفی (kh ی)

بسیط بر اشارتله تمثیل ایدیلر بیلمسی شبهه سز لسان ایچین اك بویوک بر فائده در .

قالین و اینجه صائت سهریلرله تلفظ ایتدیکمز بو داماق سسی آلفابه ده ایکی حرفله تمثیل ایتمش ، صائتنمه دولایسیله بوسسك اوغرا دینی ده کیشمه یی ده دیگر ایکی اشارتله کوسترمش اولسه ق علماً نه قادر بویوک بر خطا ایشله مش اولوردق ؛ لسانلرک فونه تیک بنیه سنی پاکلیش تحلیل ایتمش ، پاکلیش آ کلامش اولمازی ایدك ؟ شکلیاتمزك پك بسیط و پك کوزل اولان تناظرینی لزوم سز یر ، صرف وقوف سزلق یوزندن اخلاص ایتیه جکمی ایدك ؟

« فقط ، دیبورلر ، لسانلرک عینی سسك معكوس تصوتی حائز برده منشألی اجنبی کله لر واردر . اوکله لر ، استعمال اولوندقجه ، لسانلرک مالی دکلیدر ؟ اولری یازمق ایچین بر چیفت حرف قولانق مجبور اولدیکز ، آلفابه مزده و یازی سیسته مزده استثنائی بر حال یاراندیکز . لسان بو یوزدن بویوک بر ضرره اوغرامش اولیورمی ؟ »

بو اعتراضلرله قارشى جوابلریمز صریحدر : منشألی اجنبی کله لرك املاسی بوتون مدنی لسانلرده استثنائی پروسه ده لره تابعدر .

مثلاً آلفابه ده C سسی اساسلی بر صورتده مستعمل ده کیلدر ، بونکله برابر منشألی اجنبی برقاچ کله ده ch ، c قولانیلیر (chaos ، camera ، cafe ، chirurg . . . کی) .

ینه آلفابه ده x و y ی آنجاق محدود برقاچ منشألی اجنبی کله ده مستعمل کورویورز .

فرانسزجه ، انکلیزجه کی اشتقاق لسانده th ، ph ، و بعضاً ch آنجاق یابانچی منشألی کله لرده قولانیلیر . حتی q نك استعمالی ده اساساً دوغرو دن دوغرویه لاتینجه دن آلمش تعبیر و اصطلاحلره تخصیص صورتیه لسانه کیرمشر . ایتالیانلرده k یی یالکز اجنبی منشألی برقاچ کله ده قولانیلر .

هراسانده بو صورتله منشألی اجنبی کله لری استثنائی بر املا طرزینه تابع کورویورز . بو خصوصده مراجعت اولونان مختلف طرز لردن بری ده لسانك اساسلی بر حرفه h یی علاوه و ترفیق ایتکدر . بزه عینی اصولی اصغری برشکلده تطبیق ایتدك .

لسانلرده توك تورکجه کله لرك تصوتنه مخالف اولارق ، k سسی قالین صائتلر سهریسيله اینجه و اینجه صائتلر سهریسيله قالین اوقونان ، منشألی اجنبی بعض کله لر واردر . بونلره دائر تپیک مثاللر شونلردر :

- (1) کار ، کانب ؛
- (2) پاک ، أملاک ؛
- (3) مذکور ، حکومت ؛
- (4) باقی ، حقیقی ؛
- (5) توفیق ، شفیق ؛
- (6) شوق ، ذوق ؛
- (7) شوقه ، ذوقه ؛
- (8) استقلال ، استقبال .